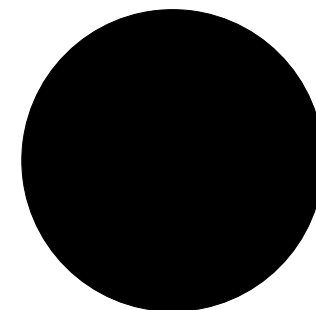
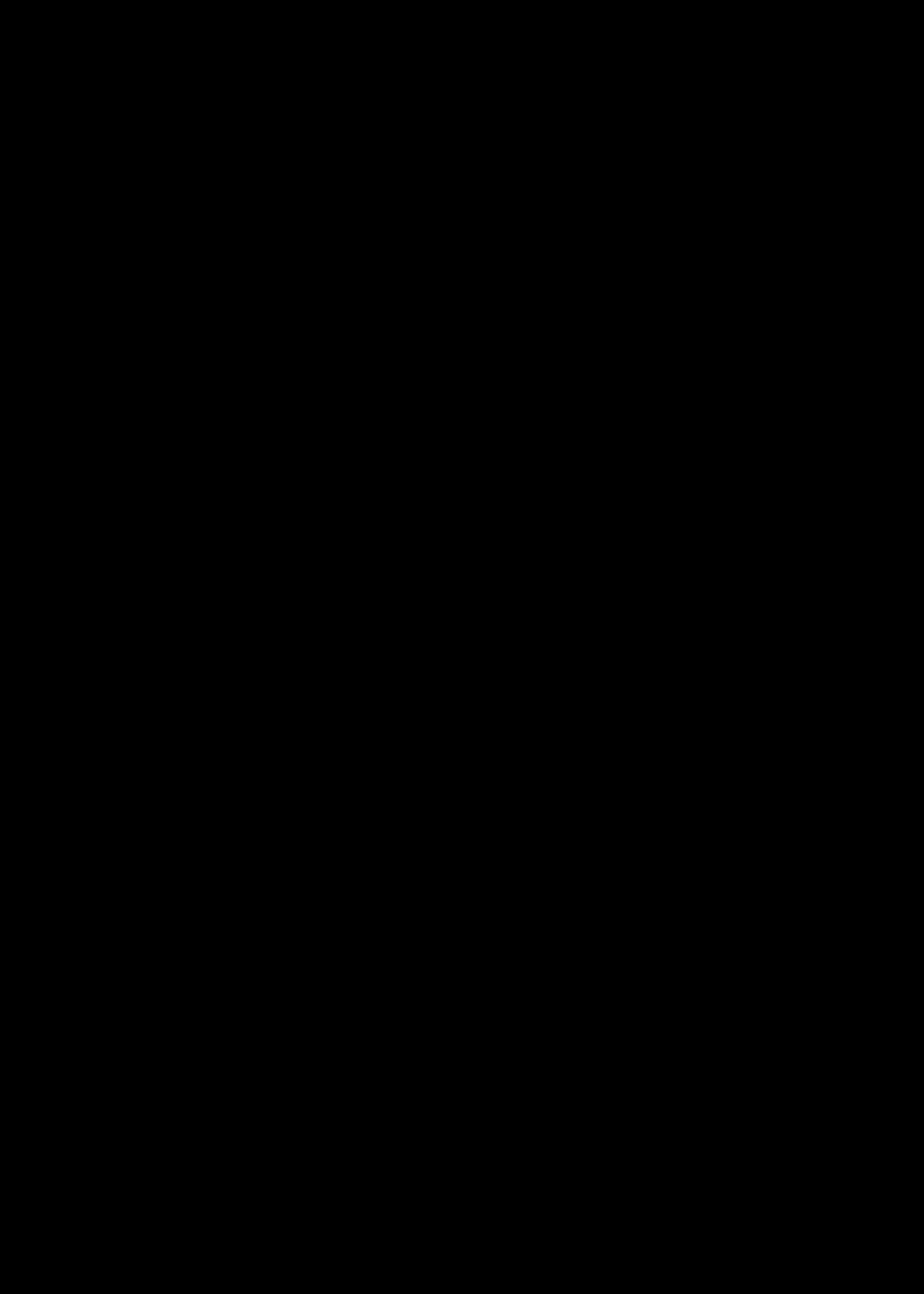

ZTT EST

Jernej Šček
Kavarna odprta

Trst, 2024

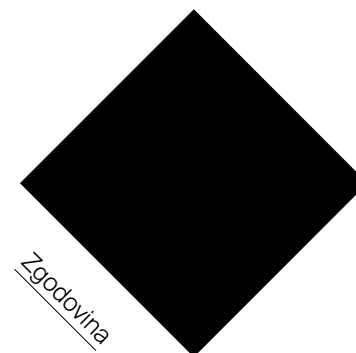
Zate

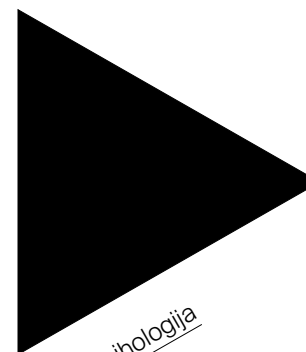
Literatura

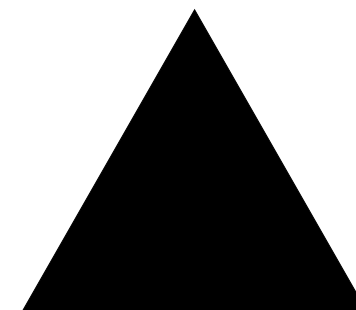
Filozofija

Zgodovina

Psihologija

Družba

Kazalo

Knjigi na pot	13
<u>Martina KafoI</u>	
Intervju, avtorjeva verzija	17
<u>Ali Žerdin</u>	
▲ Nives Meroi in Roman Benet	25
Na varnem je dolgčas	
▲ Corrado Augias	43
Televizija kot kraljevska pot do volivcev	
◆ Carlo Ginzburg	53
Divja misel nekega mlinarja	
● Igiaba Scego	67
Radioaktivni odpadki kolonializma	
● Erri De Luca	81
Stanovalci smo, ne lastniki planeta	
◆ Luciano Canfora	93
Zgodovina je netenje človeških konfliktov	
● Christian Raimo	107
Šola brez dobrih učiteljev je kot dan brez sonca	
■ Michela Marzano	121
Ko zmanjka besed, postanemo nasilni	
● Antonio Scurati	135
Le ena strast je močnejša od upanja – strah	
▶ Chiara Capri	145
Mafija obstaja, a je nikjer ni	
▲ Carlo Rovelli	163
O kvantni naravi sveta	
■ Telmo Pievani	173
Evolucija je igra stranskih možnosti	
▲ Marco Paolini	189
Tudi najbližja prihodnost je nezamisljiva	
● Ilaria Tuti	205
Pravica do nepopolnosti – to je moj boj!	

LITERATURA

FILOZOFIJA

ZGODOVINA

DRUŽBA

PSIHLOGIJA

●	Giulia Caminito	219
	Mladi in odrasli – kot ključ v napačni ključavnici	
●	Zerocalcare	239
	Ne boš žgal punka pred oltarjem!	
▲	Vera Gheno	257
	Komunikacijska ekologija, to!	
▲	Nicolò Giraldi	275
	Družinski spomin? Čista anarhija!	
▲	Nuria Schoenberg Nono	289
	Ni vse za vse!	
■	Maurizio Ferraris	303
	Filozof? Še nikdar tako nujen!	
■	Roberto Esposito	321
	O treh počelih italijanske misli: zgodovini, politiki, življenju	
■	Vito Mancuso	335
	V rokah lahko držiš sveto knjigo, resnice nikdar	
◆	Marco Pellegrini	351
	Sodobnik, ne renesančnik, je hudičev sin	
■	Enzo Bianchi	369
	Namesto otoplitve, pozeba barbarstva	
◆	Laura Fontana	381
	Preživetje: nekaj med izjemo in naključjem	
◆	Emilio Gentile	401
	Gola zgodovinska dejstva, samo to!	
◆	Eric Gobetti	423
	Naš slon v dnevni sobi – fašizem	
▲	Elena Basile	441
	Evropa? Tržnica brez duše in brez skupnosti	
▲	Federico Rampini	455
	Ljubezen in sovraštvo po ameriško	
▲	Domenico De Masi	471
	Bogastvo znamo ustvarjati, ne pa deliti	

▲	Antonia Klugmann	485
	Med vrsticami okusov	
▲	Anna Rossi Illy	501
	Zdaj bi pa vsi radi napisali zgodbo Illyjev!	
▲	Franco Bragagna	521
	Šport in šola, sestrski dvojica	
●	Patrizia Raveggi	539
	Po dolgi poti okrog sveta do zelenega slovenskega izgnanstva	
	Imensko kazalo	565
	Avtorji fotografij	572
	O avtorju	574

Knjigi na pot

Martina Kafol

Med pogovorom z enim od njegovih najbolj zanimivih sogovornikov, Zerocalcarejem, Jernej Šček nekje reče: »Ti imaš prav, da v svojih zgodbah ne posiljuješ z rešitvami, pritiskaš s pomiritvijo, bremeniš z nasmeški. Veš, kaj je trpečemu najbolj v uteho? Da klobčič ostane zamotan, to me tolaži pri branju tvojih knjig, vsak s svojo uganko.« To ima rad: raziskuje, vrta v ljudi, ki mu vzbujajo radovednost, izvija iz njih skrivne formule, nove ideje o bivanju na tem svetu. S srečanji, pogovori, soočenji tke mrežo besed, pogledov, perspektiv, ki se skozenj povezujejo v celoto, v vizijo humanizma, kot si ga predstavlja sam, tistega humanizma, ki naj bi nam ponudil rešitve za izzive našega časa.

Ščekovi intervjuji niso zgolj izmenjava mnenj z zanimivimi sogovorniki, so avtorski zapisi, razmišljanja. Avtor jih preoblikuje skozi sebe, prevaja jih v svoj – čisto svojevrsten – jezik, v izvirno različico jezika človeka, ki živi med dvema svetovoma, med dvema kulturama, v jezik, ki pravzaprav ni doma nikjer, če ne pri njem in njegovem pisanju.

Eni od svojih glavnih junakinj, Antonii Klugman, položi v usta besede, ki odzvanjajo tudi z njegovim bistvom: »Jeklena odločnost in osredotočenost na vsak dan ponavljajočo se tehnično izvedbo. Spoznavanje sebe prek dela je pot do odličnosti, do umetniške izvirnosti, v vsakem poklicu. Nepopustljivo ponavljanje je zame ključ do novih odkritij.«

Jernej je tak, neutrujen in vztrajen, prekipeva od novih idej in projektov. Veseli smo, da smo del njegove zgodbe, ki se je začela s *Kavarno Italijo* in je kmalu iz knjige prerasla v širši projekt. *Kavarna* je postala izgovor, sredstvo, da se na srečanjih z avtorjem pogovarjamo o vsem, o drugem, o tem, kar nas najbolj žuli. Prej je bila *Italija*, s fokusom na to, kar se lahko naučimo od zahodnih sosedov, zdaj je *odprta*. Odpira nam svoja vrata, da se v njej zamislimo in razgovorimo, in nam kaže poti navzven. Od tu dalje lahko izberemo karkoli.

Klobčič ostaja zamotan, kavarna je odprta in pred nami je nešteto poti.

Intervju, avtorjeva verzija

Ali Žerdin

Svet okoli nas je neskončno zapleten. Da bi ga opisali, poenostavljamo. Iz predstavitve sveta odstranimo tisto, kar se nam zdi odveč. V kaosu veselja, družbe in zgodovine iščemo vzorce, ki se zdijo smiselni. Neznosno zapleteno objektivnost spreminjamo v doumljiv opis. Dobro, slabo. Levo, desno. Pametno, neumno. Zdravo, bolno. Zločinsko, pošteno. Človeško, živalsko. V jedru novinarskega poklica so poenostavitve, pretvorbe nedoumljivega kaosa v kognitivno obvladljiv red.

To dobronamerno početje je pogosto samovoljno. Vendar ima časnikarski poklic tudi drugo stran kovanca, premik nihala poenostavitve v drugo smer. Trenutek ugotovitve, da je veselje bolj zapleteno. Trenutek, ko je treba povedati, da so šle poenostavitve predaleč.

Jernej Šček spada med tiste, ki nam pripovedujejo, da je svet bolj zapleten. Njegovo orodje razlage je v današnjem času nenavadno. Ne trdi, sprašuje. Postavlja vprašanja. Počne tisto, kar je počel Sokrat. Vendar vprašanj ne zastavlja učenecem. Sprašuje osebnosti, ki si jih izbere za učitelje. Jernej

Šček je privilegiran učenec. Je študent, ki lahko na izpitu izpraša profesorja. Znanja in razumevanja sveta ne kaže z odgovori. Ocene *cum laude* ne dobi z odgovori. Prisluzi si jo z vprašanji. Odličnost je tudi v tem, da najdeš sogovornike, ki morda lahko odgovorijo na vprašanja, da bi premaknili meje spoznanja, razumevanja. Kavarna je prispodoba prostora, v katerem išče odgovore.

Hkrati je kavarna realen zgodovinski prostor. Kavarna je prostor, v katerega nekateri – le najboljši – profesorji po zahtevnem predavanju povabijo študente. Kavarna je kraj dialoga, kraj zmeščanih ali odpravljenih hierarhij. Kraj, kjer lahko študent brez samocenzure profesorju pove, da so njegove stare paradigme morda luknjičave. Kraj, kjer študent sprašuje, profesor odgovarja. Kraj podvprašanj. Dvomov. Ima pripoved iz predavalnice sploh kak smisel? Kavarna je kraj rojstva razsvetljenske javnosti.

Kavarna, če je le dovolj blizu redakciji, je neformalno prostor uredniških sestankov. Kavarna je borza informacij. Prizorišče neukročene izmenjave stališč, ki bodo čez nekaj dni, morda, v zlikani obliki natisnjena v časopisu. In kavarne so še vedno prostor, kjer se srečata intervjuvanec in spraševalec.

Če bi trdil, da sem Jerneja prvič srečal v kavarni, bi bila to izmišljotina. V okolici redakcije Dela je nekaj kafičev, ki ne ustrezajo definiciji starodavne kavarne. Menda sva se prvič srečala v pivnici in pivovarnici, ki posluje v prostorih nekdanje Delove tiskarne. Zamujanje je del novinarske folklore. Jernej je na spoznavni sestanek prišel debelo uro prezgodaj. In s tem sporočil, da nikakor ne ustreza običajnim predstavam o časnikarjih in časnikarskem poklicu. Našteval je, kaj ga zanima. Jernejevega seznama ne bi mogel spremeniti v bolj splošne kategorije. Kako katalogizirati tako heterogene zadeve, kot so renesansa in alpinizem, humanizem in literatura, umetnost in delo, meščanstvo in brezpotja? Sprašuje o vsem. O kavi in kvantni mehaniki. Filozofiji in športu. Zgodovini in prihodnosti.

Sprašuje profesorje in potepuhe. Umetnike in gospodarstvenike. A med njegovimi sogovornicami in sogovorniki vendarle obstaja visok skupni imenovalec. Vsi so kvalificirani, zanimivi, pripomorejo k temu, da svet razumemo bolje.

Jernej Šček je vedno dobro pripravljen spraševalec, ki je lahko zaradi najširše izobrazbe spontan. Posluša, postavlja podvprašanja. Vljudno, zelo vljudno polemizira. Pričakuje odgovore, ki materijo zapletejo, ne poenostavijo. Številni njegovi intervjuji so obsežni. Ker sem njegov časopisni urednik, me občasno spravlja v zadrego. Na štiri časopisne strani gre kakšnih 3500 besed. Časopis ima 32 strani. Šček sogovornikom zastavlja vprašanja, zaradi katerih ti po uri pogovora ne začnejo zavijati z očmi ali bolj ali manj pomenljivo pogledovati na uro. Predstavljam si, da sogovornike iskreno zanima, kakšno bo naslednje vprašanje. In potem ... potem na uredništvo prileti intervju, ki obsega več kot 7000 besed ... kakšnih osem strani Sobotne priloge bi potreboval, če naj bi natisnili celotno verzijo.

V tolažbo mi je, da besede, stavki in odstavki, ki so zaradi prostorske omejenosti leteli iz časopisnih objav, niso izgubljeni. Če uporabim filmsko analogijo: knjižni intervjuji so nekakšna režiserjeva verzija, *versione del regista, director's cut* intervjujev, objavljenih v časopisu.

Ko se začne na časopisu nabirati prah, gre navadno v reciklažo. Knjige ostanejo.

To ni knjiga.
Je kulturno dejanje.

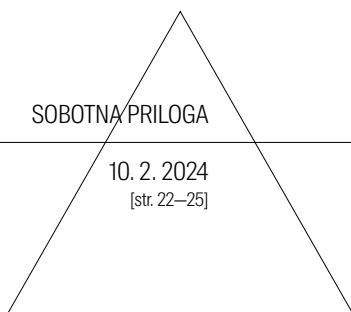

Na varnem je dolgčas

Nives Meroi in Roman Benet

Alpinista

30. 8. 2023. Po šmarnem soncu lepljiva sopara. Vertikalno navzgor do Trbiža, ki v dežju diši po žalostni sivini, oster kot naftalin, tesneče betonski, prašen kot težka plast propada, ki leži nad kanalskim letoviščem. In nad tržaško gospodo njega dni. Nas je prehitel čas? Sreča, da z višarske rebri zvonovi stoično kličejo v svetišče tega, kar naglo postaja tudi naša prihodnost. Simbolično slovenstvo, namreč. V najboljšem primeru prežitek. Več ne. Družinski objem, morda. Dobrodošli doma – v naši skupni prihodnosti. Tudi to je razlog, da drugo knjigo odpira zgodba o paru. Življenjska zgodba, zgodba o življenju. Močna kot dvojina, kot skupnost dveh, ki se kot eno prebijata naprej – le kam? Vsak na svojih nogah in vendar štirinožno. Samo tako lahko hodiš drug ob drugem. Na to sem najbolj ponosen, da je tudi nama uspelo, uspelo nekaj – vsak svoje – zamesiti skupaj, z roko v roki.

Ni dolgo, kar sta se vrnila s še ene himalajske avanture. Po dveh koronaletih sta morala nekaj ušpičiti. Je res, kar pišejo, da je plezalni cilj izbrala denarnica, ali resneje, da sta se odločila po predračunu? Draginja je bojda zajela tudi Nepal ...

R (Roman): Vse najine odprave doslej se začnejo s predračuni, tudi v letih, ko sva se zapletla v dirko za osemtisočake – nisva poklicna alpinista! Če odmisli-va sponzorski oklepaj tu in tam v letih, ko si je Nives ustvarila ime zaradi prej omenjenega cirkusa z osem-tisočaki, sva vedno potovala samoplačniško. Nepal je postal drag kot žafran.

N (Nives): Nekaj morate vedeti: Roman meri po vrčku piva!

R: To mene zanima, pa naj bo v Indiji, Italiji ali Sloveniji: koliko stane pol litra? Verjemite, preverjeno dober pokazatelj splošne draginje.

Šalo na stran, problem je množična poplava petičnih turistov. Če se kaj ne spremeni, bodo komercialne odprave odplaknile klasični alpinizem. Če jim hočeš biti

kos, moraš preprosto drago plačati, vse po vrsti. Če primerjam z zadnjo odpravo leta 2019 na Kangbačen, je takrat obvezni častnik za zvezo na odpravi stal kakih 3500 dolarjev, letos 7000.

Ni malo za, če kaj vem, navaden podpis ...

R: Točno, čista papirologija. Človeka, ki bi moral teoretično spremljati vsako odpravo, sploh nismo srečali. Ostal je za pisalno mizo v Katmanduju.

N: Kaj bi ovinkarili, državna podkupnina. Vsaj dovoljenje za vrh ni tako poskočilo.

R: Že sama ideja te stane 20 tisoč.

Zakon komercialnega trga v hribih torej meša štrene pravim hribovcem. Ne zamerita, da začnjam pri številkah, a najbrž zgovorno pričaja o družbenih izzivih himalajizma.

N: Povpraševanje določa ceno, vedno je tako in povsod. Skokovit porast zadnje modne muhe tako imenovanih nabiralcev vrhov prav gotovo ne pomaga. Splošen pregled nad pojavom po tolikih, stotih letih ukvarjanja s himalajizmom pa že imava: vse je drugače! Najbolje, da se sprijaznimo z dejstvom: alpinizem od nekdaj odraža duh svojega časa. Sodobni alpinizem je ogledalo sedanje družbe – komercialne.

Pod gorsko verigo Kang, nad katero se pnejo špice Kabrujev, nista hodila prvič, kajne?

N: Joj, miljavžentkrat! Če štejemo pot vzpona in sestopa, natančno osemkrat.

R: No, to pomeni štirikrat! Lepi konci. Levo je Jannu ali Kumbakarna, pomembna gora za Slovence [7710 m visok vrh so slovenske odprave večkrat obiskale od leta 1989 s severa na alpski način], za njo Kangbačen [7902 m visoka gora, na katero se Slovenci po prvenstveni prvič povzpnejo leta 1974], Kangčendzenga [s svojimi 8586 m tretja najvišja gora na svetu] in nazadnje dolga veriga Kabrujev [niz sedemtisočakov med vzhodnim Nepalom in Indijo]. Dvajset kilometrov z ledenika Jalung skoraj nepreplezanih sedemtisočakov, če odmislimo že prav modni Kangč.

N: Na Kabru je samo enkrat zlezla indijska vojaška odprava s

sikimske strani, z nepalske strani je bil še deviški.

Vse te podatke sta seveda vestno preverila, preden bi kocka padla, v spletnem arhivu *Himalayan Database*. Tu ni več improvizacije.

R: Za nepalsko stran je seznam popoln, ker ga je od petdesetih let temeljito popisovala slovita miss Hawley [Elizabeth, pokojna ikona himalajskega novinarstva]. Vsaj do leta 2016, ko se odločila za upokojitev, je vsakega resnega alpinista ustavila ob povratku v Katmandu, ga osebno intervjuvala, zabeležila podatke, podrobnosti. Stvari so se v zadnjem desetletju drastično spremenile. Everest je vsako leto preplezan kakih tristo- do petstokrat, kar je Hawleyjevo seveda zanimalo kot lanski sneg, pa se je omejila na popis prvenstvenih vzponov in tistih brez dodatnega kisika.

N: V knjigi sva objavila gasilsko z njo. Danes sodelavci nadaljujejo njeno delo. Bila je fascinantna, pustolovska pojava, preberite biografijo – velika ženska s kristalno jasnimi idejami, vedela je, kaj hoče, krmilo življenja je imela trdno v svojih rokah. Pogumna, izobražena Američanka s tipično žensko službo za tisti čas ni smela drugega kot zbirati novice za velika časnikarska peresa, dokler ji ni predsedlo in jo je popihala okrog sveta. Rada je pravila, da se za Nepal nikdar ni odločila – preprosto ni se vrnila domov. To so spoznanja, kakšen privilegij. Zadnjič sva jo obiskala po vzponu na Anapurno leta 2017. Klasično steklenico vina namesto pozdrava je vedno sprejela z obema rokama.

Znova na pot, torej na štiridnevni pristop do baznega tabora sredi mehkih trav planine Ramče. Prav neobičajna Himalaja vas pričaka. A drži, da se v Himalaji vse manj hodi in vse več leti? Kam se izgublja vse dogajanje do baze? Nekoč so šerpe nosile alpinistom in turistom robo, zdaj turisti med alpinisti pustijo nositi še sebe ...

R: V dobrem in slabem drug svet. Kar je za nas, ki radi napredujemo na lastnih nogah, slabo, je lahko za domačine dobro – gradnja cest, na primer. Prevozne ceste iz leta v leto plezajo navzgor po dolini. Do baze pod Kangčem smo nekoč hodili osem dni; če si hiter, danes hodiš polovico, štiri. Jaz raje hodim, kot se vozim z džipom po takšnem terenu.

Ni lepšega, kot priti peš do vznožja gore. Vsakič še koga spoznaš, kaj novega opaziš, si še kaj zapomniš. Kdor to zamudi, ni videl hribov.

Govorita o obljudeni gori, srednjegorskem pasu, kjer človek sobiva z goro v težaškem boju za preživetje. Tej planšarski Himalaji pisatelj Paolo Cognetti posveti potopis s povednim naslovom: Nikoli na vrh.

N: Človek je naselil vznožja vseh svetovnih gorstev. Res zanimivo, kako so si ljudstva porazdelila življenjski prostor po višinskih pasovih na osnovi prilagodljivosti na krajino, tradicionalnih poklicev, obdelovalnih tehnik, običajev in verjetij. Nič drugače kot v naših Alpah: če povlečeš vzporednico, so naši gorjani na las podobni Himalajcem, podobno vodijo planine, planšarije, živino. Gorska narava določa človekov življenjski slog, ne obratno.

Če se vrnem k pristopanju peš – mi smo bele vrane. Stranke komercialk se do baze gladko pripeljejo s helikopterjem, opravijo vzpon in jo brž ucvrejo – kot na begu pred peklenskim krogom. To niso naše gore!

R: Od vseh letošnjih odprav na Kangčendzengo, skupno kakih dvajset, sta samo dva, dobesedno dva alpinista prihodila v bazo. Ne turista, alpinista. To so ti, ki stojijo na svojih nogah. Takšni so odstotki. Po gobe so šli tudi trekerji okrog Everesta ali Anapurne, kjer lahko udobno prespiš v lodžih [himalajska gostiščja] in se povežeš na wifi, eni brez tega ne znajo. Zaradi precejšnjih višinskih razlik, ker se prelazom ne moreš izogniti, sva reci piši srečala deset pohodnikov.

Komercialne odprave, pravite – prometna gneča?

R: Je, predvsem tam, kjer vmes pristajajo helikopterji. Ker ne morejo v enem zamahu od Katmanduja do baze, vmes ob kakem lodžu enkrat izpustijo hrupne črede. Tu se ruvajo in cufajo, češ kaj se to pravi, da prevoz zamuja, da morajo čakati, zunaj pa veter in dež. Če bi stopili na pot, bi v dveh dneh mirno sedeli v bazi.

Ko to poslušam, imam pred očmi prizore in občutke iz naših Julijcev, morda smo lučaj stran: hribovci se v naših hribih ne najdemo več!